12 November 2019 14:53

From: Gwfan Cymdeithas Yr Iaith Gymraeg <gwefan@cymdeithas.cymru> **On Behalf Of** Cymdeithas yr Iaith Gymraeg

Sent: 12 November 2019 09:23
To: [redacted]
Subject: Fframwaith Datblygu Cenedlaethol - bygythiad i'r Gymraeg

Annwyl swyddog,

Rwy'n ysgrifennu er mwyn mynegi fy mhryderon am effaith y Fframwaith Datblygu Cenedlaethol ar y Gymraeg. O ganlyniad i'r newidiadau, bydd hi bron yn amhosib i gymunedau lleol herio datblygiadau mawr ar eu stepen drws, ac mi fyddai'n anodd dadlau bod y gyfundrefn newydd yn parchu democratiaeth leol.

Er bod llawer o sôn am y Gymraeg yn naratif y ddogfen, yn enwedig yn y sylwadau cychwynnol, pan ddaw hi at effaith cynigion penodol y ddogfen, rwy'n pryderu yn fawr y gallai gael effaith negyddol iawn ar y Gymraeg ar lefel gymunedol ynghyd â cholli cyfleoedd i annog twf yr iaith a'i defnydd.

Yn benodol, rwy'n pryderu'n fawr:

- bod y rhanbarthau a ddynodir yn y ddogfen yn strwythurol yn mynd i fod yn niweidiol i gymunedau lle mae dwysedd uchel o siaradwyr Cymraeg ar hyn o bryd, yn enwedig drwy gynnwys Sir Gâr ac Abertawe yn yr un rhanbarth a chreu un rhanbarth ar gyfer y Gogledd. Nid yw'r tri rhanbarth a ddynodir yn y ddogfen yn rhai sy'n gweddu yn naturiol yn ddaearyddol, economaidd, cymdeithasol na diwylliannol, ac mae hynny'n creu peryglon go iawn i'r Gymraeg;

- bod y Fframwaith yn hybu gor-ddatblygu tai a fydd yn niweidiol i gymunedau a'r Gymraeg, yn enwedig yn Sir Gaerfyrddin, y Gogledd-orllewin a'r Gogledd-ddwyrain o ganlyniad i ddynodi strwythur rhanbarthau sy'n gosod targed ar gyfer y rhanbarth cyfan

ynghyd â dynodi ardaloedd Wrecsam-Glannau Dyfrdwy a De Sir Gâr fel ardaloedd o dwf cenedlaethol;

- bod y ddogfen yn mynd i annog patrymau allfudo a mewnfudo sy'n niweidiol i hyfywedd y Gymraeg drwy flaenoriaethu cysylltiadau trafnidiaeth a datblygiadau o'r Gorllewin i'r Dwyrain (megis yn ardal y Gogledd-Dwyrain) yn lle cysylltiadau De-Gogledd; nad oes cydnabyddiaeth o'r angen i adnabod cymunedau lle dylid anelu at wneud y Gymraeg yn brif iaith y gymuned.

Rwy'n gwrthwynebu'n gryf:

- natur annemocrataidd y cynigion gan gynnwys aelodau anetholedig ar bwyllgorau'r Cynlluniau Datblygu Strategol, gorfodi cyfuno cynlluniau datblygu lleol a gorfodi awdurdodau i gyflwyno Cynlluniau Datblygu Strategol.

- dynodi ardal Wrecsam-Glannau Dyfrdwy a De Sir Gâr fel ardaloedd o dwf cenedlaethol oherwydd eu heffaith negyddol ar batrymau allfudo a mewnfudo fyddai'n niweidiol i'r Gymraeg.

Yn lle, rwy'n credu y dylai'r Fframwaith gynnwys:

- polisi penodol ar gyfer tyfu nifer y cymunedau lle mai'r Gymraeg yw prif iaith y gymuned, gan gynnwys nod o gynyddu nifer y cymunedau hyn ac anogaeth yn y Fframwaith i bob un awdurdod lleol flaenoriaethu hyn;

- polisi i ddod â'r stoc tai presennol, yn enwedig eiddo wag ac ail gartrefi, i mewn i ddefnydd ar gyfer pobl leol cyn adeiladu tai newydd oherwydd y budd i gynnal gwasanaethau cymunedol, y budd i'r Gymraeg a'r budd i'r economi leol;

- nodi bod angen i awdurdodau flaenoriaethu datblygiadau sy'n dynodi tai i bobl leol yn unig; - categori o gysylltiadau trafnidiaeth cenedlaethol Cymreig rhwng y De a'r Gogledd a ddylai gael ei nodi fel blaenoriaeth i wella mewn ffordd gynaliadwy, gan flaenoriaethu trenau, bysiau, cerdded a seiclo;

- polisi penodol yn ddogfen i gefnogi ail-agor y rheilffordd rhwng Caerfyrddin-Aberystwyth gan roi'r un flaenoriaeth i hyn â'r hyn mae dogfen yn ei wneud i Faes Awyr Caerdydd;

Yn gywir,

RHYS THOMAS

[redacted]